

Limanu a Liliiecilor – dvě zajímavé jeskyně východního Rumunska

Petr Zajíček

Rumunsko je nesmírně pestrá země. Má bohatou historii, rozmanitou živou přírodu a řadu unikátních geologických lokalit. Rozkládá se zde mnoho krasových území různého typu a rozlohy. Známé je tu tisíce jeskyní,

propastí a dalších krasových jevů. Mezi zajímavé oblasti patří Dobrogea při pobřeží Černého moře, kde se nachází několik izolovaných druhohorních vápencových ostrůvků.

Typický ráz krajiny oblasti Dobrudža Foto Petr Zajíček

Typický charakter chodeb v jeskyni Limanu. Foto Petr Zajíček

Pokud bychom srovnali rozsah krasových území a počet jeskyní Rumunska s Českou republikou, balkánská země je na tom několikanásobně lépe. Podstatná část vápencových oblastí s jeskyněmi a propastmi je vázána na karpatský oblouk. K nejznámějším z nich patří pohoří Apuseni, krasové plošiny Bihoru či vápencové horské oblasti v župě Mehedenti. Dle dostupných zdrojů je v Rumunsku evidováno přes 12 tisíc krasových jeskyní, což je cca 5× více než v České republice. Speleologie má v Rumunsku dlouholetou tradici, podobně jako u nás. Mezi nejznámější krasové badatele této země patřil Emile Racovita (1868–1947). Byl vědcem, cestovatelem, polárníkem, speleologem, zoologem a je považován za zakladatele světové biospeleologie. Mimo jiné byl i v kontaktu s naším nejslavnějším krasovým badatelem Karlem Absolonom, který s Racovitou konzultoval své nálezy bezobratlých jeskynních živočichů.

Nenápadné, ale malebné území Dobrudža

Zatímco podstatná část z více než třiceti krasových území Rumunska se nachází v horských

částech Karpat, v nížinách a pahorkatinách východní části země se vápencové ostrůvky nacházejí spíše ojediněle. Příkladem je oblast Dobrudža (Dobrogea), která se rozkládá na ploše 15 500 km² mezi dolním tokem Dunaje a Černým mořem. Zahrnuje deltu Dunaje, jednu z nejzachovalejších říčních delt v Evropě, zapsanou ve světovém dědictví. Dobrudža je součástí Moesijské platformy a geomorfologicky má vzhled mírně zvlněné, často velmi malebné pahorkatiny. Je tvořena převážně druhohorními a třetihorními usazeninami. Ostrůvky vápenců Dobrudže vznikly v období jury a křídý. V území se nachází také řada paleontologických lokalit. Území bylo osídleno od pravěku a je tu také známa řada významných sídel Římské říše, např. Constanta, Mangalia a Histria. Poslední jmenovaná patří k nejkrásnějším otevřeným nalezištím římského impéria v Rumunsku a je krásně zpřístupněna veřejnosti.

Největším krasovým unikátem oblasti světového významu je jeskyně Mavile, nacházející se na okraji města Mangalia. O ní již pojednával obsáhlý článek v Ochráně přírody v roce 2015 (Zajíček 2015). Jeskyně s nevelkými prostory,

několika jezírky a sifony byla objevena v roce 1986 při geologickém průzkumu, byla několik milionů let izolována od venkovního prostředí a dnes je oživena desítkami z velké části endemických trogllobiontních bezobratlých živočichů; v řadě případů se jednalo o zcela nové taxony. Podzemní život je zde vázán na hydrotermální vývěry sirných plynů.

Rozsáhlý labyrint chodeb obdélníkového tvaru

Několik kilometrů západně od Mangalie se nachází obec Limanu. V jejím těsném okolí vystupují skalky druhohorních vápenců. Od nepaměti je v nich známa stejnojmenná jeskyně. V nenápadném vchodu je betonová přízdívka bez dveří, což svědčí o tom, že byla snaha zabránit volnému vstupu do jeskyně. Přestože některé internetové stránky informují o tom, že jeskyně je uzamčena a klíče spravuje obec Limanu, není tomu tak. V letech 2012–2025 byla jeskyně vždy volně přístupná, což samozřejmě není z hlediska ochrany podzemních prostor přínosné. Negativním dopadem na jeskyni jsou odpady v chodbě

Troglodipidní pavouk druhu *Meta menardi* v jeskyně Liliilor. Foto Petr Zajíček

Dr. Alena Nováková odebrá vzorky spor mikroskopických hub v jeskyni Limanu. Foto Petr Zajíček

a prostorách za vchodem, které naštěstí dále do hloubky jeskynního systému mizí. Rovněž pak stovky metrů provázků natažených v hlavních tazích chodeb kvůli orientaci. Jeskyně Limanu je totiž velmi členitý labyrint chodeb a prostor o celkové délce přes 4 000 metrů. Hlavní tahy jsou snáze přístupné, do řady částí systému je nutno pronikat úzkými průlezy a plazivkami. Prostory zcela postrádají krápníkovou výzdobu. Převážná část chodeb má specifický obdélníkový tvar. Je to způsobeno tím, že vrstvy vodou rozpustných vápenců jsou proloženy polohami rohovců. Zatímco vápence byly erozní činností vod postupně rozpouštěny, vrstvy rohovců odpadávaly ve vznikajících chodbách mechanicky. Charakter prostor však ovlivnila i lidská činnost ve starověku, v období Římské říše. Jeskyně Limanu byla v této době osídlena a využívána a v přirozených prostorách vznikly i umělé výklenky a kobky. Dle neověřených kusých informací se v jeskyni na stěnách nacházejí kresby a rytiny, které by mohly pocházet z období neolitu. Odbornou publikaci k této problematice se však nepodařilo dohledat. K podzemním prostorům se váže i řada legend. Podle jedné z nich by mohla být jeskyně Limanu totožná s dávnou jeskyní Keiris, kde se údajně dáčtí bojovníci ukryli před Římany po smrti krále Burebisty. Římané je prý uvěznili tím, že vchod zazdili. Podle jiných pověstí je jeskyně

branou do jiného světa. V letech 2012–2016 zde probíhal komplexní výzkum mikroskopických hub, na kterém se s rumunskými kolegy podílel i Ústav půdní biologie AV ČR. Jeskyně Limanu patří mezi významné krasové lokality Rumunska a zasluhovala by komplexní péči a ochranu.

Podzemní útočiště netopýrů na sever od Constanty

Další významnou jeskyní oblasti Dobrudža je jeskyně s několika vchody ve vápencovém hřebenu u kláštera svatého Dionýse, asi 30 km severně od Constanty. Její jméno Liliilor znamená „netopýří“, protože se zde zdržují kolonie několika druhů netopýrů. Má podobnou historii jako jeskyně Limanu. Byla známa od pravěku, o čemž svědčí archeologické nálezy, a byla využívána v době starověkého Říma. Archeologické vykopávky probíhaly v neznámé době v tzv. Keramické chodbě, v jejíž sedimentech byly nalezeny střepy neolitické kultury. I tato jeskyně je v legendách spojována s dávnou jeskyní Keiris, zmiňovanou v antických textech jako útočiště dáckých bojovníků.

Jeskyni tvoří několik větších domů propojených chodbami se zajímavou modelací. Celková délka prostor je kolem 400 metrů. V částech za

Keramickou chodbou bývá nejvíce netopýrů. Na dně chodby jsou mohutné kupy netopýřího guána. I v této jeskyni probíhal výzkum mikroskopických hub v letech 2012–2016. Při první návštěvě se v částech přilehlých za vchodem jeskyně nacházelo ve výklencích početné množství střepů z římského osídlení. Za dva roky však v těchto místech nezbylo z římské keramiky prakticky nic. Dle rumunské kolegyně zde však žádný záchranný archeologický výzkum neprobíhal. Střepy byly odneseny z jeskyně nelegálně.

V jeskyni Liliilor nejsou vstupní prostory tolik znečištěny odpadky jako v jeskyni Limanu. Na úpatí skalního hřebene je sice klášter, ale další sídla se nacházejí několik kilometrů odtud. Uzavření by bylo vzhledem k velikosti vchodů velmi náročné. Tato jeskyně je navíc odborníky dozorována více než Limanu, a to kvůli koloniím netopýrů.

O jeskyních Limanu a Liliilor není mnoho dostupných podrobnějších informací. Spíše se objevují krátké zprávičky od lidí, kteří je navštívili. Zajímavé by byly například historické fotografie, zprávy o prvních speleologických průzkumech či odborná pojednání. Obě jeskyně by zasloužily více pozornosti od odborníků a zajištění větší ochrany. Lze je považovat za významné přírodní i kulturní památky Rumunska. ■